

Sa

Sektorske analize

ekonomski
institut
zagreb

rujan 2015. broj 39 godina 4

ISSN: 1848-8986

HR EXCELLENCE IN RESEARCH

Farmaceutska industrija

Autorica Tajana Barbić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

U 2014. godini međugodišnja stopa rasta proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka iznosila je 11,9 posto.

_7 Kretanja u farmaceutskoj industriji Europske unije

Farmaceutska industrija jedna je od vodećih visokotehnoloških industrija u Europskoj uniji, čija se proizvodnja u 2014. procjenjuje na 220 milijardi eura, a ulaganja u istraživanja i razvoj iznose 30,5 milijardi eura.

_13 Najveći farmaceutski proizvođači

Ukupni troškovi lijekova prvi će put prijeći trilijun dolara u 2014. godini, a do 2018. iznosit će gotovo 1.310 milijardi dolara.

_19 Najveća trgovačka društva

Deset najvećih hrvatskih farmaceutskih proizvođača u 2014. godini ostvaruje preko 90 posto prihoda ukupnog sektora i zapošljava 4.486 ljudi.

_22 Zaključak i očekivanja

Domaći proizvođači orijentirani su prema inozemnom tržištu te je moguće očekivati da će rezultati poslovanja na inozemnom tržištu u prvom dijelu godine utjecati i na konačne rezultate u 2015.

— Glavni sektorski pokazatelji

“U prvoj polovici godine došlo je do povećanja vanjskotrgovinske razmjene medicinskih i farmaceutskih proizvoda.

—Unatoč brojnim izazovima na globalnoj razini, farmaceutska je industrija u 2014. godini općenito gledajući bila uspješna. Sličan trend primjetan je i na domaćem tržištu, koje je u 2014. u prosjeku ostvarilo uspješan poslovni rezultat, unatoč nepovoljnom gospodarskom okruženju, visokim nagomilanim troškovima zdravstva, dugim rokovima plaćanja troškova lijekova, nejasnoj politici lijekova i rezanju cijena. U 2014. godini, kada je ukupna industrijska proizvodnja na međugodišnjoj razini rasla za 1,3 posto, međugodišnja stopa rasta proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka iznosila je 11,9 posto. U prvih sedam mjeseci ove godine ukupna industrija zabilježila je rast od 1,8 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Rast industrije u 2015. popraćen je postupnim oporavkom domaćeg gospodarstva koje je u drugom kvartalu 2015. nastavilo s rastom BDP-a i to treći uzastopni kvartal, nakon dvanaest uzastopnih kvartala pada ekonomske aktivnosti. Rast BDP-a u drugom kvartalu 2015. iznosio je 1,2 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine.

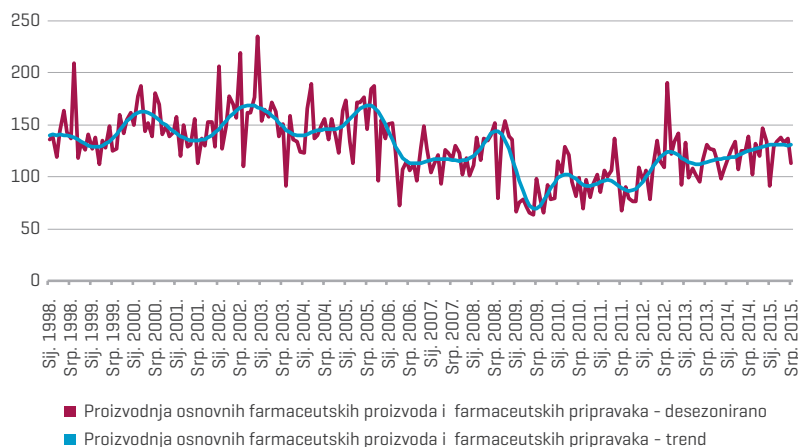
Unatoč naznakama oporavka industrije i ukupne gospodarske aktivnosti, u prvih sedam mjeseci ove godine proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka pala je za 0,2 posto. Takav razvoj događaja može se pripisati prirodi proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka, koja pokazuje visok stupanj volatilnosti zbog neujednačene proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda (slika 2). Naime, međugodišnje stope promjene u zadnjih godinu dana ukazuju na snažan pad u siječnju, nakon čega je uslijedilo dvomjesečno razdoblje slabih uzlaznih stopa rasta. Nakon snažnog oporavka u travnju i dva mjeseca rasta, u srpnju je proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka ponovo pretrpjela snažan pad po međugodišnjoj stopi od 18,5 posto.

Opadajući trend prisutan je u kretanju zaliha gotovih proizvoda pri proizvođačima u čitavom ovogodišnjem razdoblju. Zalihe su padale kontinuirano po međugodišnjim stopama između 7 i 13 posto u prvih sedam mjeseci 2015. Prošle godine u istom razdoblju, zalihe su također

padale u svim mjesecima, s iznimkom veljače i ožujka. Uzrok pada zaliha u ovoj godine moguće je objasniti oporavkom inozemne potražnje.

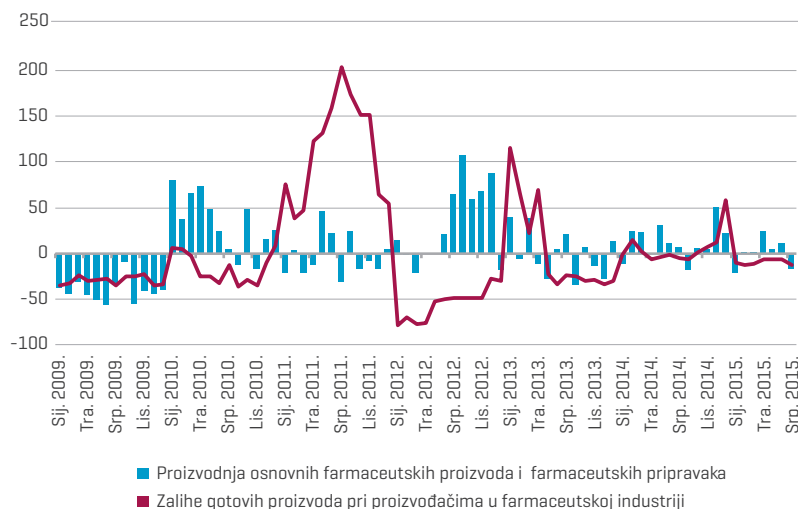
Slika 1.
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka u RH, izvorni indeksi (2010.=100)

Izvor: Izračun autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Slika 2.
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka te zalihe gotovih proizvoda pri proizvođačima u RH, međugodišnje stope promjene

Izvor: Izračun autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Broj zaposlenih u srpnju ove godine u Republici Hrvatskoj bio je za 0,9 posto niži u odnosu na isti mjesec prošle godine. U istom razdoblju, ukupan broj zaposlenih u farmaceutskoj industriji zabilježio je rast od 3,8 posto. Broj zaposlenica, koje tradicionalno čine gotovo 60 posto ukupnog broja zaposlenih osoba u farmaceutskoj industriji, u srpnju 2015. također je rastao za 3,8 posto na međugodišnjoj razini. U prvih sedam mjeseci ove godine, broj zaposlenih u farmaceutskoj industriji povećao se za 3,6 posto. Od ukupno 4.312 zaposlenih u farmaceutskoj industriji, njih više od 80 posto čine zaposlenici triju najvećih poduzeća u sektoru. Pad proizvodnje i rast broja zaposlenih rezultirali su smanjenjem produktivnosti rada u farmaceutskoj industriji od 4,2 posto u prvih sedam mjeseci ove godine.

NA MEĐUGODIŠNJOJ RAZINI, PROIZVODNJA OSNOVNIH FARMACEUTSKIH PROIZVODA I PRIPRAVAKA U PRVIH SEDAM MJESECI OVE GODINE SMANJILA SE ZA 0,2 POSTO.

Prosječna bruto plaća zaposlenih u farmaceutskoj industriji u lipnju 2015. godine porasla je za 0,9 posto u odnosu na lipanj 2014. godine, dosegnuvši iznos od 14.057 kuna. U lipnju 2015. bruto plaće zaposlenika u proizvodnji osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka bile su za 90 posto veće u odnosu na prosječnu bruto plaću isplaćenu u prerađivačkoj industriji. U istom mjesecu, bruto plaća u farmaceutskoj industriji bila je 71 posto viša od prosječne bruto plaće u gospodarstvu.

Na međugodišnjoj razini proizvođačke cijene u farmaceutskoj industriji u prvih pet mjeseci 2015. godine padale su u svim mjesecima. U lipnju i srpnju zabilježen je rast proizvođačkih cijena u farmaceutskoj industriji od 0,3 posto na međugodišnjoj razini. Proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda na stranom su tržištu kontinuirano padale od listopada 2014., dok su na domaćem tržištu rasle od travnja do srpnja 2015. godine. Proizvođačke cijene u ukupnoj prerađivačkoj industriji bilježe pad od svibnja 2013. godine.

Potrošačke cijene u farmaceutskoj industriji u 2015. godini rasle su u čitavom razdoblju. Naime, u razdoblju od srpnja 2013. do svibnja 2014. godine potrošačke cijene farmaceutskih proizvoda slijedile su silazni trend, da bi od svibnja 2014. uslijedio njihov porast, koji se zadržao do srpnja 2015. U srpnju su cijene farmaceutskih proizvoda rasle za 2,2 posto u odnosu na srpanj prošle godine. S druge strane, ukupne su potrošačke cijene na međugodišnjoj razini u srpnju 2014. pale za 0,4 posto, pri čemu su se deflatorni pritisci zadržali tijekom cijele 2015., s iznimkom stagnacije cijena u svibnju i lipnju.

U prvoj polovici 2015. godine došlo je do povećanja vanjskotrgovinske razmjene medicinskih i farmaceutskih proizvoda na međugodišnjoj razini i na strani uvoza i na strani izvoza. Dok je izvoz medicinskih i farmaceutskih proizvoda rastao za 28,6 posto u prvoj polovici godine u odnosu na isto razdoblje prošle godine, uvoz se u istom razdoblju povećao po nešto

“ Zalihe su kontinuirano padale po međugodišnjim stopama između 7 i 13 posto u prvih sedam mjeseci 2015., što se može djelomično objasniti oporavkom inozemne potražnje.

nižoj stopi od 19,6 posto. Posljedično, deficit vanjskotrgovinske razmjene medicinskih i farmaceutskih proizvoda s inozemstvom, narastao je za 8,3 posto na međugodišnjoj razini u prvoj polovici 2015. U istom razdoblju ukupni izvoz roba porastao je za 12,3 posto, dok se uvoz povećao za 6,3 posto, vodeći do pada deficita vanjskotrgovinske bilance od 1,9 posto na međugodišnjoj razini. U prvoj polovici 2015. godine izvezeno je medicinskih i farmaceutskih proizvoda u vrijednosti od 1,9 milijardi kuna, što predstavlja 4,6 posto ukupnog izvoza roba. U istom razdoblju prošle godine izvoz medicinskih i farmaceutskih proizvoda činio je 4 posto ukupnog izvoza roba. Uvoz lijekova u Hrvatsku dosegao je 3,2 milijarde kuna u prvih šest mjeseci 2015. godine. Uvoz medicinskih i farmaceutskih proizvoda doprinio je s 4,7 posto ukupnom uvozu roba u prvoj polovici 2015. godine.

Kretanja u farmaceutskoj industriji EU-a

Farmaceutska industrija zadržala se na poziciji jedne od vodećih visokotehnoških industrija u Europskoj uniji, čija se proizvodnja u 2014. procjenjuje na 220 milijardi eura. U istoj je godini farmaceutska industrija zapošljavala 707.000 radnika od kojih je 116.000 visokokvalificiranih djelatnika, zaposlenih u aktivnostima istraživanja i razvoja. Ulaganja u istraživanja i razvoj u farmaceutskoj industriji u Europi u 2014. dosegla su 30,5 milijardi eura, ostvarivši blagi rast u odnosu na prethodnu godinu. Gotovo 85 posto ulaganja u istraživanje i razvoj u 2012. ostvaruje se u farmaceutskim poduzećima Njemačke, Velike Britanije, Švicarske, Francuske, Belgije, Danske i Italije.

Tablica 1.
Odabrani pokazatelji farmaceutske industrije u Europi

Podaci uključuju EU-27; Norveška i Švicarska uključene su od 2005. (do 2005. EU-15); Hrvatska i Srbija uključene su od 2010.; Turska od 2011. i Rusija od 2013. Napomena: * Podaci za 2014. su procijenjeni.

Izvor: EFPIA (2015).

Pokazatelj	2000.	2010.	2013.	2014.*
Proizvodnja (u mil. eura)	125.301	199.131	216.928	220.000
Izvoz (u mil. eura)	90.935	276.357	305.133	316.500
Uvoz (u mil. eura)	68.841	204.824	230.242	238.500
Vanjskotrgovinska bilanca (u mil. eura)	22.094	71.533	74.891	78.000
Izdaci za R&D (u mil. eura)	17.849	27.920	30.442	30.500
Broj zaposlenih	534.882	670.088	706.811	707.000
Zaposleni u R&D	88.397	117.035	115.619	116.000

Prema podacima EU Industrial R&D Investment ScoreBoard-a za 2014. godinu, farmaceutska i biotehnoška industrija ima najveći udio izdataka za istraživanje i razvoj u ukupnim prihodima [18,0 posto]. Iako je farmaceutska i biotehnoška industrija zadržala vodeću poziciju na R&D ljestvici, stopa rasta ulaganja u istraživanje i razvoj u 2014. na međugodišnjoj razini iznosi niskih 2,4 posto. Niska stopa rasta spomenute industrije uzrokovana je sporim rastom ulaganja u istraživanje i razvoj farmaceutske industrije [rast od 0,2 posto], dok je biotehnoška industrija ostvarila međugodišnju stopu rasta od 20,4 posto.¹ Udio izdataka za istraživanje i razvoj u ukupnim prihodima europske farmaceutske i biotehnoške industrija iznosi 17,3

¹ Brz rast biotehnoške industrije uzrokovan je izvrsnim rezultatima biotehnoških tvrtki u SAD-u poput Celgene, Amgen, Gilead, Biogen i Regeneron (EU Industrial R&D Investment ScoreBoard, 2014).

BIOTEHNOLOŠKA INDUSTRIJA OSTVARILA JE MEĐUGODIŠNJU STOPU RASTA ULAGANJA U R&D OD 20,4 POSTO.

“Gotovo 85 posto ulaganja u istraživanje i razvoj u 2012. ostvaruje se u farmaceutskim poduzećima Njemačke, Velike Britanije, Švicarske, Francuske, Belgije, Danske i Italije.

posto te pozicionira tu industriju na drugo mjesto, iza vodeće automobilske industrije. Udio izdataka za istraživanje i razvoj u ukupnim prihodima farmaceutske i biotehnoške industrije u SAD-u iznosi 21,4 posto (drugo mjesto). Japanska farmaceutska i biotehnoška industrija pozicionirana je na trećem mjestu prema R&D pokazatelju s udjelom izdataka za istraživanje i razvoj u ukupnim prihodima od 11,1 posto.

Europska farmaceutska industrija i dalje zaostaje za snažnom konkurencijom kojoj je izložena na međunarodnom tržištu. Sjeverna Amerika ostvarila je 44,5 posto ukupnih prihoda od prodaje farmaceutskih proizvoda na globalnoj razini, dok su zemlje Europske unije sudjelovale s 25,3 posto u ukupnim svjetskim prihodima tog sektora u 2014. godini. U razdoblju od 2010. do 2014. godine 57 posto prihoda od novih lijekova ostvareno je na američkom tržištu, dok ih je na europskim tržištima ostvareno samo 25 posto.² Prosječni rast europske farmaceutske industrije iznosi 2,4 posto u 2014., dok je američko tržište raslo po znatno bržoj stopi od 12,5 posto. Uz konkurenciju s razvijenih tržišta, uočljivi su sve jači pritisci konkurencije s tržišta u razvoju. U 2014. godini, brazilsko tržište naraslo je za 11,6 posto, dok je rast kineskog tržišta dosegao 12,6 posto.

Rast ulaganja u istraživanja i razvoj znatno je usporen u razdoblju od 2010. do 2014. na oba promatrana tržišta (slika 3). U razdoblju od 2000. do 2004. izdaci za istraživanje i razvoj rasli su po prosječnoj godišnjoj stopi od 4,8 posto u Europi, dok se rast između 2005. i 2009. ubrzao na 5,2 posto na istom tržištu. U razdoblju između 2010. i 2014. prosječna godišnja stopa rasta ulaganja u istraživanje i razvoj u Europi iznosi 2,4 posto. Kontinuiran trend usporavanja rasta ulaganja u istraživanje i razvoj uočava se i na američkom tržištu.

Rast ulaganja u istraživanja i razvoj u Europskoj uniji nakon 2010. znatno je usporen uslijed fiskalne reforme te uvođenja raznih mjera štednje i

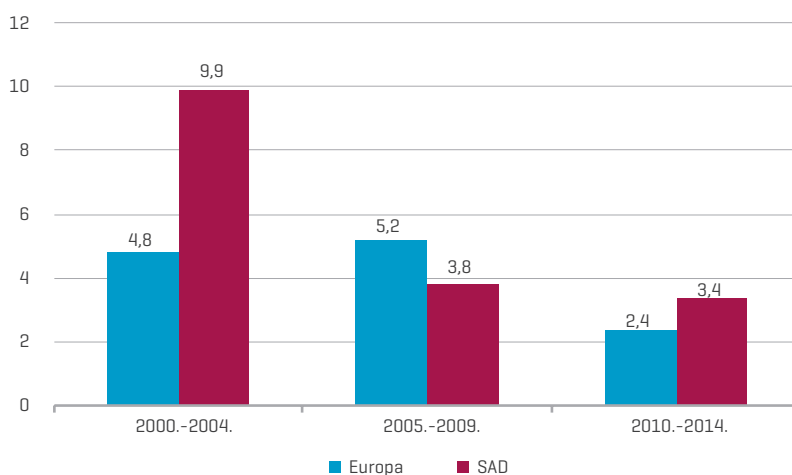
² IMS (2015).

regulatornih ograničenja. Ukupna privatna i javna ulaganja u zdravstveni sektor u zemljama Europske unije znatno su manja nego u SAD-u. Naime, u 2013. godini u SAD-u su troškovi zdravstvenog sustava dosegli 17,1 posto BDP-a, dok u Europskoj uniji troškovi zdravstva čine oko 9,3 posto BDP-a. U istom razdoblju, troškovi zdravstvenog sustava u Hrvatskoj činili su 7,3 posto BDP-a³. Takve okolnosti pogoduju rastu segmenta generičkih lijekova. Udio prodaje generičkih lijekova u ukupnim ostvarenim prihodima u pravilu je veći u novim zemljama članicama koje povijesno imaju niže razine zaštite intelektualnog vlasništva (slika 4). Generički lijekovi čine 45 posto ukupnih prihoda koje je ostvarila hrvatska farmaceutska industrija u 2013. Hrvatska je treća po udjelu generičkih lijekova u ukupnim prihodima u 2013., iza Poljske (55 posto) i Latvije (46 posto). Švicarska je farmaceutska industrija najinovativnija u odnosu na promatrane zemlje, sa zastupljenošću generičkih lijekova u ukupnoj prodaji od 11,5 posto.

Slika 3.
Izdaci za R&D u Europi i SAD-u, godišnje stope rasta (u postocima)

Izvor: EFPIA (2015).

Ulaganja u istraživanje i razvoj dodatno su otežana uslijed rasta tržišta krivotvorenih lijekova. Fragmentacija na europskom farmaceutskom tržištu dovela je do lukrativne paralelne trgovine lijekovima koja je, prema procjenama IMS-a iznosila 5,44 milijarde eura u 2013. godini. Osim što industriji uskraćuje dodatna sredstva za ulaganje u istraživanje i razvoj, rast tržišta krivotvorenih lijekova predstavlja prijetnju i za socijalno osiguranje i pacijente.

“**Prosječni rast europske farmaceutske industrije iznosi 2,4 posto u 2014., dok je američko tržište raslo po znatno bržoj stopi od 12,5 posto.**”

Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka u Europskoj uniji nakon listopada 2012. godine počela se oporavljati i ostvarivati pozitivne međugodišnje stope rasta. Negativan trend zabilježen je ponovno u kolovozu 2013. godine, kada se proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka smanjila za 4,5 posto u odnosu na kolovoz 2012. Nakon kolovoza, proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka

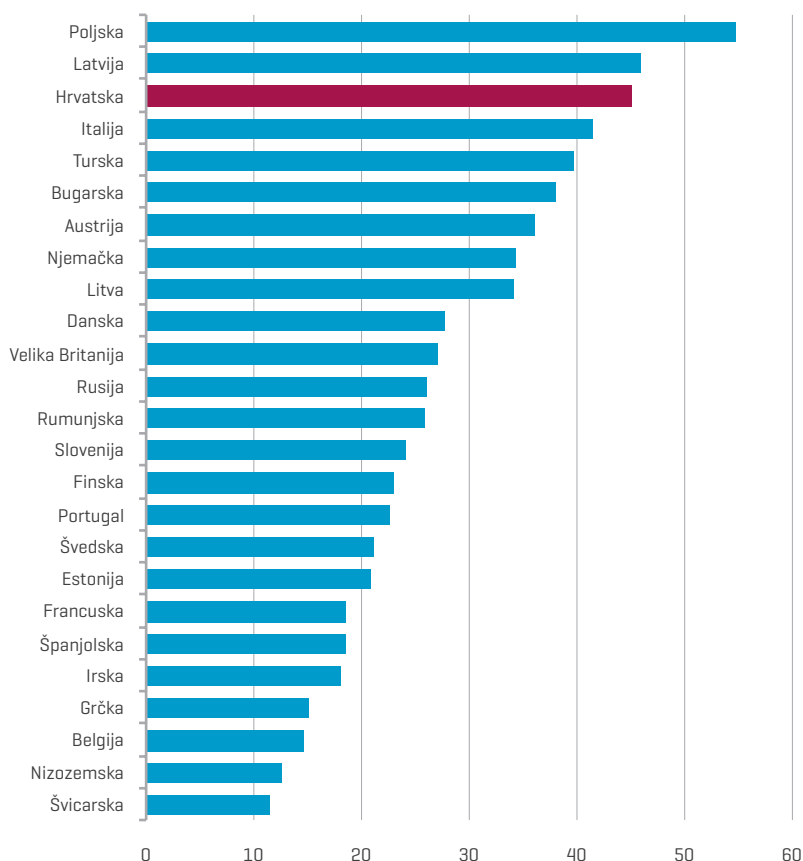
³ WHO (2015).

HRVATSKA JE TREĆA PO UDJELU GENERIČKIH LIJEKOVA U UKUPNIM PRIHODIMA U 2013.

u Europskoj uniji raste, čak i po dvoznamenkastim stopama. U svibnju 2015. dolazi do jednokratnog pada proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka u Europskoj uniji od 1 posto, nakon kojeg slijedi oporavak u lipnju uz stopu rasta od 9,7 posto. Rast je usporen u srpnju 2015. godine, kada je proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka u Europskoj uniji narasla po međugodišnjoj stopi od 2,9 posto.

Slika 4.
Udio prodaje generičkih lijekova u ukupnim prihodima u 2013. u odabranim europskim zemljama (u postotcima)

Izvor: EFPIA (2015).

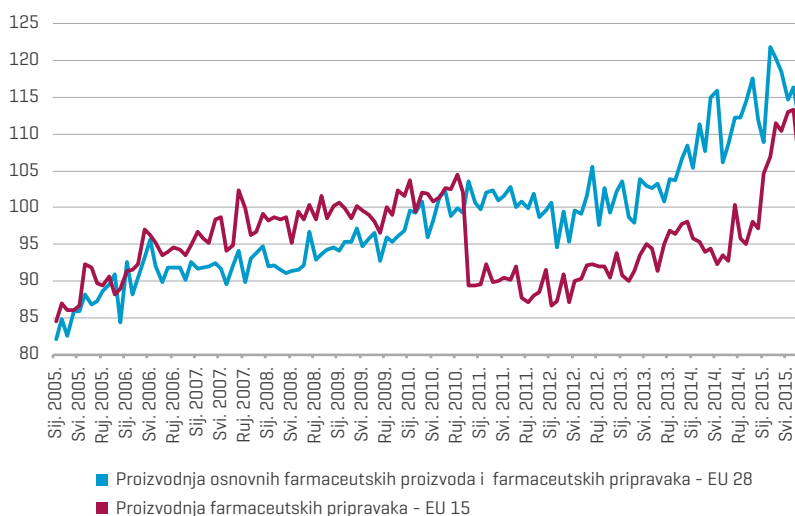

U 2013. godini broj zaposlenih u ovom sektoru iznosio je 705.811, od čega je 39 posto zaposlenih u farmaceutskim poduzećima u Francuskoj,

Njemačkoj i Velikoj Britaniji.⁴ Hrvatska poduzeća u farmaceutskoj industriji zapošljavala su 0,8 posto ukupnog broja zaposlenih u farmaceutskoj industriji Europske unije.

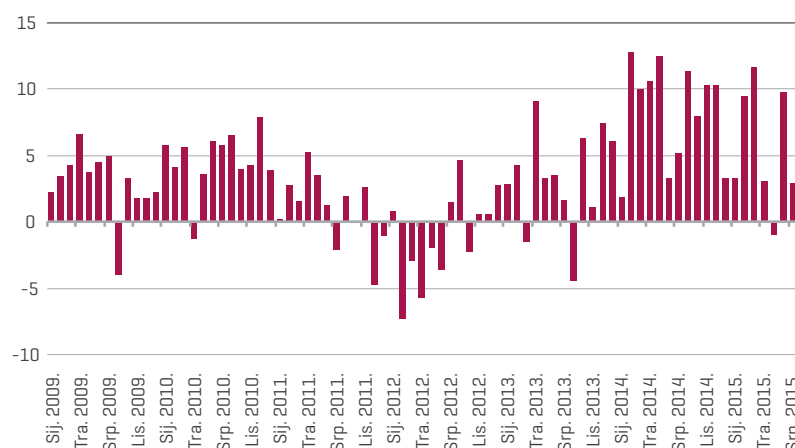
Slika 5.
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka u EU, desezonirani mjesečni podaci

Izvor: Eurostat.

Slika 6.
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka u EU, desezonirani mjesečni podaci, međugodišnje stope promjene

Izvor: Eurostat.

Nakon silaznog trenda u 2014., od siječnja 2015. godine proizvođačke cijene farmaceutskih proizvoda i pripravaka u Europskoj uniji slijede uzlazni trend te su u srpnju bile veće za 3,8 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Struktura prodajne cijene farmaceutskih proizvoda u 2012. pokazuje da proizvođačima pripada 66,1 posto, dok se ostatak dijeli na troškove distribucije i porezne obveze.

“U 2013. godini europska farmaceutska poduzeća izvezla su farmaceutske proizvode u vrijednosti od 305,1 milijardi eura.

U 2013. godini europska farmaceutska poduzeća izvezla su farmaceutskih proizvoda u vrijednosti 305,1 milijardu eura, a uvezla 230,2 milijarde eura farmaceutskih proizvoda, ostvarivši pritom 74,9 milijardi eura suficita. Najveći su izvoznici njemačka, švicarska, belgijska te francuska farmaceutska

⁴ EFPIA (2014).

poduzeća, čiji je izvoz iznosio 19, 15, 12 i 9 posto ukupnog izvoza. Najveći trgovinski partner proizvođača iz Europske unije je SAD. Farmaceutska su poduzeća Europske unije 2012. godine izvezla 29 posto proizvoda u SAD, dok je 10,4 posto izvezeno u Švicarsku, a 7 posto u Rusiju. U istoj godini, farmaceutska poduzeća iz Europske unije izvezla su 6,7 posto proizvoda u Japan i 4,6 posto u Kinu. Europska je unija u istom razdoblju iz SAD-a i Švicarske uvezla čak 73 posto ukupnog uvoza farmaceutskih proizvoda.⁵

---

⁵ EFPIA (2014).

Najveći farmaceutski proizvođači

Ukupni troškovi lijekova dosegli su 989,3 milijarde dolara u 2013. godini. Ukupni troškovi lijekova prvi put će prijeći trilion dolara u 2014. godini, a do 2018. iznositi će gotovo 1.310 milijardi dolara. U razdoblju između 2009. i 2013., brži rast ostvaren je na rastućim tržištima poput kineskog i brazilskog, koja su rasla za 19 i 15,2 posto, dok je pet najvećih europskih tržišta naraslo za 2,2 posto, a američko tržište za 3,6 posto (tablica 2). Troškovi lijekova na razvijenim tržištima rasli su po stopi od 3,1 posto uslijed pojave specijalističkih lijekova i njihove veće dostupnosti, uz istodobno smanjenje utjecaja istjecanja patenata.

Tablica 2.
Troškovi lijekova i stope
rasta u 2013. i 2018.
godini

Izvor: IMS [2015].

	Troškovi lijekova (u mlrd. USD)		Kumulativna godišnja stopa rasta (u postocima)	
	2013.	2018.	2009.-2013.	2014.-2018.
Globalno tržište	989,3	1.280-1.310	5,2	4-7
Razvijena tržišta	623,6	766-796	3,1	3-6
SAD	340	450-480	3,6	5-8
EU 5	156,3	157-185	2,2	1-4
Njemačka	45,9	48-58	3,9	2-5
Francuska	37,1	30-40	-0,7	[-2]-1
Italija	27,9	28-36	2,5	2-5
Velika Britanija	24,6	27-37	5,5	4-7
Španjolska	20,7	20-26	0,3	[-1]-2
Japan	94,1	94-120	3,2	1-4
Kanada	21,4	23-33	1,4	3-6
Južna Koreja	11,7	12-19	4,2	2-5
Rastuća tržišta	242,9	358-388	13,6	8-11
Kina	97,7	155-185	19,0	10-13
Brazil	30,6	36-46	15,2	9-12
Rusija	17,7	20-30	12,8	7-10
Indija	14,1	21-31	14,9	9-12
Ostali	82,8	95-125	8,1	5-8
Ostatak svijeta	122,9	124-154	3,3	2-5
Eli Lilly [SAD]	23,1	2,0	4,7	15,0

IMS PROCJENJUJE DA ĆE VIŠE OD 80 POSTO RASTA NA RASTUĆIM TRŽIŠTIMA PROIZAĆI IZ PRODAJE NE-BRENDIRANIH LIJEKOVA.

Prema projekcijama IMS-a za razdoblje 2013.-2018., tranzicijska tržišta nastavit će s daljnjim rastom po stopama od 8 do 11 posto, dok se razvijenim tržištima uglavnom predviđaju jednoznamenaste stope rasta. Globalna potražnja za lijekovima na razvijenim tržištima rast će uslijed starenja stanovništva i napretka u području dijagnostike i tretmana kroničnih oboljenja. Troškovi lijekova rast će i na rastućim tržištima uslijed povećanja populacije i unaprjeđenja pristupa zdravstvenoj zaštiti. Točnije, IMS predviđa da će se troškovi lijekova povisiti u prosjeku između 1 i 4 posto na pet najvećih tržišta Europske unije. Sporiji rast europskog farmaceutskog tržišta uzrokovan je mjerama štednje u području potrošnje lijekova, koje su oblikovane tako da ograničavaju inovacije, a potiču proizvodnju generičkih lijekova. Nešto veći rast predviđa se britanskim i njemačkim farmaceutskim proizvođačima, a potaknut je smanjenjem obveznih popusta u Njemačkoj i ublažavanjem proračunske štednje u području zdravstvene zaštite u Velikoj Britaniji. U slučaju španjolskih i francuskih proizvođača moguće je i pad farmaceutskog sektora uslijed smanjenja cijena i povećanja generičke efikasnosti u Francuskoj te promjena referentnog sustava određivanja cijena lijekova u Španjolskoj. Japanska farmaceutska industrija rast će po stopama između 1 i 4 posto, slično kao i prethodnih pet godina. Populacija iznad 65 godina čini 27 posto ukupnog japanskog stanovništva te se očekuje da će se potražnja za lijekovima povećati.

“ Sporiji rast europskog farmaceutskog tržišta uzrokovan je mjerama štednje u području potrošnje lijekova, koje su oblikovane tako da ograničavaju inovacije, a potiču proizvodnju generičkih lijekova.

Dok se Europi i Japanu predviđa stagnacija ili blagi rast, povećanje troškova lijekova na američkom tržištu ubrzat će se u razdoblju 2014.-2018., te će se kretati u rasponu između 5 i 8 posto. Rast američkog farmaceutskog tržišta djelomično je odraz stanja bilance tzv. inovativnog ciklusa koji obuhvaća nove lijekove lansirane na tržište, a djelomice i odraz vrijednosti brendiranih lijekova koji se suočavaju s novom konkurencijom generičkih lijekova. Dobar primjer je 2014. godina koja je na američkom tržištu bila obilježena atipično velikim troškovima novih lijekova i neobično niskim smanjenjem uporabe brendiranih lijekova uslijed ulaska novih generičkih proizvoda. Implementacija zakona o zdravstvenoj zaštiti (Affordable Care Act) i popratno povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite također će pridonijeti rastu farmaceutskog tržišta u SAD-u.

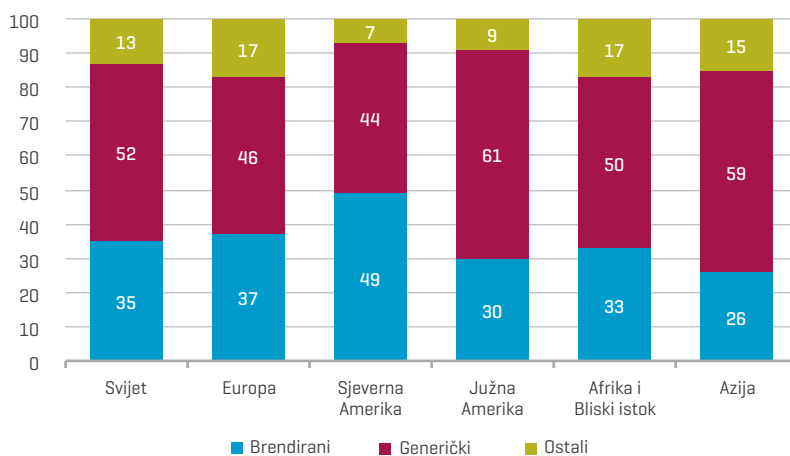
“Specijalistički lijekovi najveći su generator rasta u Europi jer većina novih lijekova cilja na populaciju s dosad nerješivim zdravstvenim problemima.

Iako će razvijena tržišta ostati glavni generator rasta, rastuća tržišta će u razdoblju 2014.-2018. znatno povećati vlastiti doprinos rastu te se očekuje da će na kraju razdoblja generirati čak polovicu globalnog rasta. Rastuća će tržišta rasti znatno brže pod utjecajem gospodarskog rasta, demografskih i epidemioloških promjena te poboljšanog državnog i privatnog ulaganja u medicinu i zdravlje. IMS procjenjuje da će više od 80 posto rasta na rastućim tržištima proizaći iz prodaje ne-brendiranih lijekova. Kineska farmaceutska industrija nastavit će rasti, iako po nešto sporijim stopama u odnosu na razdoblje 2009.-2013., uslijed unaprjeđenja zdravstvene infrastrukture i pristupa novim lijekovima, te sve većeg broja privatnih bolnica. Predviđa se da će u 2018. godini SAD zauzimati 37 posto ukupnog svjetskog tržišta farmaceutskih proizvoda, najvećih pet europskih proizvođača 14 posto, dok će brzorastuća tranzicijska tržišta zauzeti 30 posto tržišta.

Generički lijekovi čine 52 posto svih lijekova na globalnoj razini (slika 7). Struktura proizvoda koji se plasiraju na brzorastuća tranzicijska tržišta nešto je drugačija od one koja se odnosi na razvijena tržišta. Generički lijekovi najznačajnije pridonose svim tržištima osim sjevernoameričkog, na kojem je proizvodnja generičkih lijekova ograničena uslijed uvođenja inovativnih lijekova i porasta cijena.

Slika 7.
Geografska distribucija lijekova na tržištima po vrsti proizvoda (u postocima)

Izvor: IMS (2015).

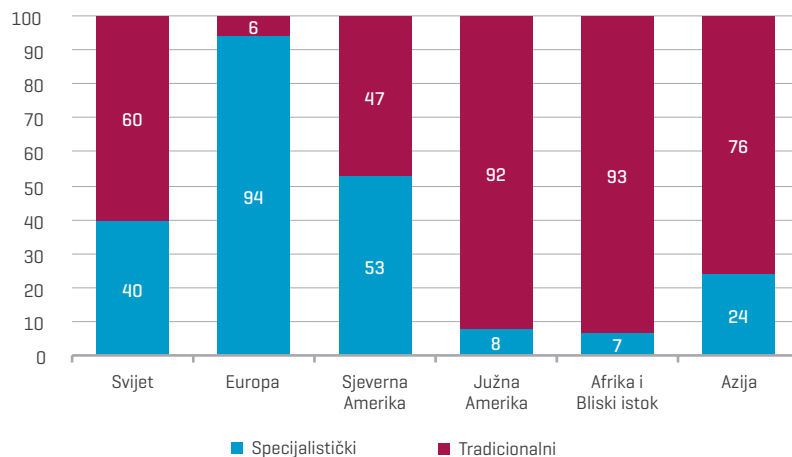
Potrošnja lijekova u sljedećih pet godina na razvijenim tržištima pomaknut će se prema specijalističkim lijekovima. Specijalistički lijekovi najveći su generator rasta u Europi jer većina novih lijekova cilja populaciju s do sada nerješivim zdravstvenim problemima. Prema projekcijama IMS-a, specijalistički lijekovi generirat će 40 posto rasta globalnog farmaceutskog tržišta, čemu će najviše doprinijeti specijalistički lijekovi iz terapijskih područja onkologije, autoimunologije, respiratornih bolesti, anti-virusne i imunosupresivne terapije. Ova kategorija lijekova donosi pacijentima nove terapije ili čak izlječenje, što značajno smanjuje komplikacije i troškove hospitalizacije. Također, većina tih lijekova postaje dostupna u oralnom obliku, čime se značajno smanjuju troškovi povezani s dostavom lijekova

U 2014. GODINI, PRIHODI DESET NAJVEĆIH FARMACEUTSKIH PROIZVOĐAČA RASLI SU ZA 3,1 POSTO.

pacijentima. Prema očekivanjima IMS-a, u sljedećih pet godina najizraženiji napredak očekuje se u terapijskim područjima onkologije, dijabetesa i hepatitisa C.

Slika 8.
Geografska distribucija
lijekova na tržištima
po vrsti proizvoda (u
postotcima)

Izvor: IMS (2015).

Svjetsko farmaceutsko tržište poprilično je fragmentirano. Naime, deset najvećih poduzeća zahvaća više od trećine ukupnog tržišta u 2014. godini, dok se procjenjuje da će u 2018. godini deset najvećih zadržati 41,5 posto ukupnog tržišta. Deset najvećih proizvođača zapošljava 829.507 ljudi, što je za četvrtinu više od broja zaposlenih u farmaceutskoj industriji u Europskoj uniji. U 2014. godini, prihodi deset najvećih farmaceutskih proizvođača rasli su za 3,1 posto. Istek patentne zaštite uzrokovao je pad ukupnih prihoda deset najvećih farmaceutskih proizvođača u 2012. godini za 9,8 posto, nakon što su u prethodne dvije godine oni rasli za 5,5 posto (2011.) i 16,7 posto (2010.).

Ljestvica deset najvećih proizvođača u 2014. nije se previše promijenila u odnosu na 2013. godinu. Najveća promjena u 2014. jest proboj američke biotehnoške tvrtke Gilead Science na desetu poziciju. Prihodi Gilead Science u 2014. više su se nego udvostručili na temelju prodaje Sovaldija, novog lijeka za hepatitis C. Gilead Science jedina je biotehnoška tvrtka

u prvih deset proizvođača, ali ukoliko se ljestvica rastegne na petnaest proizvođača uključuju se i biotehnoške tvrtke Amgen i AbbVie. Osim proboja biotehnoških tvrtki u vodeće svjetske proizvođače lijekova, u 2014. po prvi se put ljestvici prvih petnaest proizvođača priključila jedna generička tvrtka. Riječ je o američkoj generičkoj tvrtki Teva Pharmaceutical Industries.

Tablica 3.
Odabrani pokazatelji 10 najvećih farmaceutskih proizvođača u svijetu u 2014.

Napomena: Poredak je utvrđen na temelju podataka iz financijskih izvještaja i ljestvice koju objavljuje FiercePharma.

Izvor: Financijski izvještaji poduzeća.

	Ukupni prihodi		Neto dobit		Broj zaposlenih
	u mlrd. USD	y/y (u %)	u mlrd. USD	y/y (u %)	
Johnson & Johnson (SAD)	74,3	4,2	16,3	27,2	126.500
Novartis (Švicarska)	58,0	0,1	10,8	8,2	133.000
Roche (Švicarska)	49,9	2,7	10,0	-15,1	88.509
Pfizer (SAD)	49,6	-3,8	9,1	-58,5	78.300
Sanofi (Francuska)	43,1	2,4	5,6	18,0	113.496
Merck (SAD)	42,2	-4,1	11,9	170,9	70.000
GlaxoSmithKline (V. Britanija)	38,0	-8,8	4,7	-47,1	98.702
AstraZeneca (V. Britanija)	26,1	1,5	7,1	-4,6	57.500
Bayer HealthCare (Njemačka)	25,5	5,4	5,7	49,2	56.000
Gilead Sciences (SAD)	24,3	124,7	12,1	293,5	7.500

Proizvođači koji su se suočili s reorganizacijom i gubitkom patentne zaštite za najprodavanije lijekove, poput Pfizera, Mercka, Sanofi i GlaxoSmithKlinea ostvarili su najlošije rezultate u 2014. godini. Ukupni prihodi Pfizera smanjili su se za 3,8 posto uslijed neuspjelog spajanja s AstraZenecom, kada je odbijena njihova ponuda od 117 milijardi dolara. Istek patentne zaštite za Lipitor nastavio je negativno utjecati na prihode Pfizera i tijekom 2014. Prihodi Mercka pali su za 4,1 posto zbog isteka patenta za Singulari i podbačaja nekih novih lijekova. Značajniji pad prihoda Mercka spriječen je prodajom zdravstvene jedinice Bayeru za 14,2 milijarde dolara i velikim uspjehom onkološkog lijeka Keytruda koji je ostvario prihode od 50 milijuna dolara u zadnjem kvartalu 2014., nakon što je odobren u rujnu. S druge strane, ukupni prihodi tvrtki Johnson & Johnson, Novartis, AstraZeneca, Roche, Gilead Sciences i Bayer HealthCare slijedili su uzlaznu putanju. AstraZeneca je u 2014. ostvarila rast prihoda nakon dvije godine smanjenja prihoda uslijed gubitka prava ekskluzivne proizvodnje četiriju lijekova (Seroquel IR, Nexium, Atacand i Merrem). Oporavak tvrtke AstraZeneca uglavnom je potaknut rastom kineskog tržišta i uspješne prodaje lijeka Brilinta. Geografska distribucija prihoda otkriva znatnu koncentraciju američkih proizvođača koji su u 2014. godini generirali 44 posto ukupnih prihoda

“ Najveća promjena na ljestvici deset najvećih proizvođača u 2014. jest proboj američke biotehnoške tvrtke Gilead Science na desetu poziciju.

deset najvećih proizvođača. U istoj godini dvije švicarske farmaceutske tvrtke u ukupnim su prihodima imale udio od 25 posto.

Svih deset najvećih proizvođača poslovalo je s dobiti, pri čemu je šest tvrtki ostvarilo rast u odnosu na prethodnu godinu. Najveću dobit od 16,3 milijarde dolara ostvario je Johnson & Johnson. Gilead Sciences svoju je dobit gotovo učetverostručio. Dobit Pfizer se prepоловила, nakon što je u prethodne dvije godine rasla za više od 50 posto. Uz Pfizer, najveći pad dobiti po stopi od gotovo 48 posto u odnosu na 2013. godinu, zabilježen je kod GlaxoSmithKlinea.

Kako bi se stekao dojam o aktualnim događanjima na svjetskom farmaceutskom tržištu, u nastavku su ukratko analizirani podaci iz kvartalnih financijskih izvještaja u 2015. godini. Na temelju tih podataka izračunati su pokazatelji koji se odnose na dvanaestomjesečno razdoblje, zaključno s 30. lipnja 2015. godine (tablica 4). Najveću profitabilnost, mjerenu profitnom maržom, ostvarila je biotehnoška pridošlica na listu deset najvećih proizvođača - Gilead Sciences. Prema istom pokazatelju profitabilnost AstraZeneca i Bayera iznosila je ispod 10 posto. Sva poduzeća ostvarila su visoke prinose na imovinu i kapital, pri čemu su se isticali Gilead Sciences i GlaxoSmithKline. GlaxoSmithKline ujedno je i najzaduženija tvrtka, s izrazito nepovoljnim odnosom duga i vlastitog kapitala.

Tablica 4.

Odabrani pokazatelji najvećih farmaceutskih proizvođača u razdoblju od lipnja 2014. do lipnja 2015.

	Ukupni prihodi (u mlrd USD)	Profitna marža (u %)	Profitabilnost imovine (u %)	Profitabilnost kapitala (u %)	Omjer duga i vlastitog kapitala (u %)
Johnson & Johnson (SAD)	74,3	22,41	9,25	21,59	0,3
Novartis (Švicarska)	58,0	37,81	5,46	13,01	0,3
Roche (Švicarska)	49,9	17,79	15,07	47,25	1,3
Pfizer (SAD)	49,6	18,46	5,48	12,41	0,5
Sanofi (Francuska)	43,1	13,34	5,05	9,16	0,3
Merck (SAD)	42,2	24,47	5,36	20,63	0,6
GlaxoSmithKline (V. Britanija)	38,0	21,71	6,81	110,0	1,6
AstraZeneca (V. Britanija)	26,1	4,68	3,53	5,85	0,6
Bayer HealthCare (Njemačka)	25,5	7,68	5,96	16,83	1,1
Gilead Sciences (SAD)	24,3	51,53	24,17	90,71	0,7

Izvor: Yahoo Finance.

Najveća trgovačka društva

Iako u domaćoj farmaceutskoj industriji posluje preko 30 poduzeća, deset najvećih hrvatskih farmaceutskih proizvođača u 2014. godini ostvaruje preko 90 posto prihoda ukupnog sektora i zapošljava 4.486 radnika. Svih deset vodećih poduzeća klasificirano je u djelatnost proizvodnje farmaceutskih pripravaka, a prema ostvarenim prihodima ističu se Pliva, JGL i Belupo, koje ćemo na temelju financijskih izvještaja iz 2014. godine detaljnije analizirati u nastavku.

Tablica 5.
Odabrani pokazatelji 10
najvećih farmaceutskih
proizvođača u Hrvatskoj
u 2014.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	Pliva	Belupo	JGL	Prosjek vodećih 10
Ukupni prihodi (u mil. kuna)	3.798,5	636,1	634,4	577,2
Godišnja stopa promjene prihoda (u %)	22,6%	-4,3%	-7,4%	-1,1%
Dobit nakon oporezivanja (u mil. kuna)	586,1	61,0	18,0	70,9
Neto profitna marža (u %)	15,4	9,6	2,8	-4,6
Profitabilnost imovine (u %)	7,5	6,9	3,0	1,8
Profitabilnost kapitala (u %)	14,2	9,7	4,6	9,1
Koeficijent tekuće likvidnosti	4,8	2,1	2,1	2,6
Omjer ukupnog duga i vlastitog kapitala	1,1	0,5	1,6	0,8
Broj zaposlenih	1.878	841	720	408
Produktivnost (u 000 kuna)	514,5	232,5	207,3	309,2

U 2014. godini ukupni prihodi vodećih deset proizvođača na domaćem tržištu narasli su za 12,1 posto. Rast prihoda u 2014. godini uslijedio je nakon što su u 2013. godini ukupni prihodi deset vodećih proizvođača pali za 0,3 posto, dok su u 2012. prihodi rasli za 16,3 posto. Najviše stope rasta ukupnih prihoda zabilježene su u slučaju Plive (22,6 posto) i Farmasa (25,6 posto), dok je najveći pad pretrpio Farmal (27 posto). Pliva je bila glavni generator rasta domaćeg tržišta u 2014., dok su Belupo i JGL ostvarili podjednake rezultate i pad prihoda. Prosječni prihodi vodećih deset proizvođača na domaćem tržištu iznosili su 577,2 milijuna kuna. Unatoč pozitivnoj

JGL I BELUPO OSTVARILI SU PODJEDNAKE PRIHODE, UZ JEDNOZNAMENKASTU STOPU PADA.

“U 2014. godini ukupni prihodi vodećih deset proizvođača na domaćem tržištu narasli su za 12,1 posto, uglavnom potaknuti uspješnim poslovanjem Plive, čiji su prihodi rasli po stopi od 22,6 posto.

prosječnoj dobiti od 70,9 milijuna kuna, prosječna je neto profitna marža vodećih deset domaćih farmaceutskih proizvođača negativna. Prosječna produktivnost ostvarena uz 408 zaposlenih iznosila je 309,2 milijuna kuna, dok je ukupna produktivnost deset najvećih trgovačkih društava, mjerena ukupnim приходima po zaposlenom, iznosila 1,28 milijuna kuna.

Najveći domaći proizvođač farmaceutskih pripravaka, Pliva, u ukupnim приходima deset najvećih proizvođača sudjelovala je sa 65,8 posto. U 2014. godini Pliva je ostvarila rast ukupnih prihoda od 22,6 posto, pri čemu su ukupni prihodi dosegli 3,8 milijardi kuna. Pliva je ujedno i najveći poslodavac u farmaceutskoj industriji, koji zapošljava 1.878 radnika, 3,4 posto više nego prethodne godine. U istom je razdoblju Belupo zabilježio pad prihoda, po stopi od 4,3 posto, ostvarivši 636,1 milijun kuna od prodaje. Prihodi JGL-a, trećeg hrvatskog farmaceutskog proizvođača po veličini pali su po stopi od 7,4 posto. Neto dobit se u 2014. godini kod Plive povećala za više od trećine, dok je kod JGL-a i Belupa pala za 35 i 75 posto.

Analiza profitabilnosti vodećeg poduzeća i dva glavna konkurenta ukazuje na dominaciju Plive u slučaju svih pokazatelja profitabilnosti u 2014. Produktivnost rada u slučaju Plive znatno je veća od prosječne, unatoč velikom broju zaposlenika. S druge strane, Belupo i JGL ostvaruju ispodprosječnu produktivnost, što se može objasniti relativno velikim brojem zaposlenika, uslijed zapošljavanja djelatnika u novim proizvodnim kapacitetima.

Prema pokazateljima zaduženosti, u odnosu na promatrane konkurente, JGL je najzaduženije poduzeće s najnepovoljnijim odnosom duga i vlastitog kapitala, što je vjerojatno povezano s novim ulaganjima u širenje proizvodnih kapaciteta. JGL je u lipnju 2015. završio prvu fazu projekta Pharma Valley. Pharma Valley najveća je investicija u JGL-a, ukupne vrijednosti od 361 milijun kuna, od čega 232 milijuna kuna podrazumijeva ulaganje u zemljište i građevinske radove, a 129 milijuna kuna u opremu. Projekt je završen u

UKUPNA PRODUKTIVNOST DESET NAJVEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA IZNOSILA JE 1,28 MILIJUNA KUNA.

“ Pliva, Belupo i JGL ulažu u proširenje proizvodnih kapaciteta i bilježe trendove zapošljavanja djelatnika u novim proizvodnim kapacitetima.

roku od dvije godine, a većim dijelom financiran je kreditnim sredstvima HBOR-a.

Osim JGL-a, Pliva i Belupo također ulažu u proširenje proizvodnih kapaciteta. Pliva je u 2014. dovršila investicijski ciklus od 200 milijuna dolara koji su uloženi u unaprjeđenje i širenje proizvodnih kapaciteta na dvije lokacije [Zagreb i Savski Marof]. Dok je nova tvornica u Zagrebu otvorena u listopadu 2013. godine, otvaranje novog pogona u Savskom Marofu očekuje se do kraja godine. Gotovo 90 posto proizvodnje u novim tvornicama bit će namijenjeno inozemnom tržištu. U prosincu 2014. Pliva je otvorila nove laboratorije namijenjene istraživanju i razvoju kompleksnih molekula i novih terapijskih rješenja. U okviru Plive, članice Teva grupe u Zagrebu, 1. srpnja 2015. otvorio se Centar administrativnih aktivnosti za ljudske potencijale za Njemačku, Italiju, Mađarsku, Švicarsku, Austriju, Grčku, Hrvatsku, zemlje Jugoistočne Europe te Bugarsku. Riječ je o najvećem takvom centru u Europi.

Belupo je krajem srpnja 2015. započeo izgradnju dviju novih tvornica krutih, polukrutih i tekućih oblika lijekova. Tvornice će započeti s radom u prvom kvartalu 2017. te će zaposliti dodatnih 100 radnika. Ukupno ulaganje iznosi 390 milijuna kuna. Ulaganje će se financirati vlastitim sredstvima, kreditom poslovnih banaka, a 50 milijuna kuna osigurala je Podravka iz sredstava koja su prikupljena nedavnom dokapitalizacijom. Naime, kako bi stvorila uvjete za daljnji rast i najavljeni investicijski ciklus Belupa, uprava Podravke je u travnju 2014. godine dokapitalizirala Belupo s 86 milijuna kuna. Ministarstvo gospodarstva sudjelovat će u ulaganju sa 163,7 milijuna kuna, kroz poticaj strateškim investicijskim projektima. Belupo će potporu moći koristiti idućih 10 godina kroz smanjenu stopu poreza na dobit i putem poticaja za otvaranje radnih mjesta. Nove tvornice trebale bi udvostručiti proizvodne kapacitete. Osim povećanja proizvodnih i izvoznih kapaciteta, nova će ulaganja svakako pozitivno djelovati na povećanje broja zaposlenih, s obzirom na to da su tri vodeća poduzeća najavila nova zapošljavanja po završetku objekata.

Zaključak i očekivanja

“Domaće prilike predstavljaju potencijalne izazove u vidu visokih troškova zdravstva, problema naplate potraživanja, rezova cijena i nejasne politike lijekova.

U prvih sedam mjeseci ove godine proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka zabilježila je pad od 0,9 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine, dok je u srpnju proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka pala za 18,5 posto na međugodišnjoj razini. U svim mjesecima ove godine, zalihe gotovih proizvoda ostvarile su pad uslijed rasta inozemne potražnje, s obzirom na to da je u prvih sedam mjeseci ove godine izvoz osnovnih farmaceutskih proizvoda i pripravaka narastao gotovo za trećinu. U prvoj polovici godine došlo je do povećanja vanjskotrgovinske razmjene medicinskih i farmaceutskih proizvoda na međugodišnjoj razini i na strani uvoza [19,6 posto]. Posljedično, deficit vanjskotrgovinske razmjene medicinskih i farmaceutskih proizvoda s inozemstvom, povećao se za 8,3 posto na međugodišnjoj razini u prvoj polovici 2015.

Unatoč blagom padu ukupne proizvodnje farmaceutskih proizvoda u prvih sedam mjeseci 2015., moguće je na kraju godine očekivati zadovoljavajuće rezultate za domaće proizvođače. Naime, domaći proizvođači orijentirani su prema inozemnom tržištu te je moguće da će rezultati poslovanja na inozemnom tržištu u prvom dijelu godine utjecati i na konačne rezultate u 2015. godini. Dok rast potražnje na inozemnim tržištima najavljuje uspješan poslovni rezultat, domaće prilike predstavljaju potencijalne izazove u vidu visokih troškova zdravstva, rezova cijena i nejasne politike lijekova. Dodatne pritiske poslovanju poduzeća u ovoj industriji predstavljaju problemi naplate potraživanja.

S obzirom na poslovnu strategiju domaćih farmaceutskih proizvođača, koja uključuje veće oslanjanje na inozemnu potražnju, valja podsjetiti da se, prema projekcijama IMS-a, za razdoblje 2013.-2018. predviđa rast farmaceutske industrije, po stopi između 4 i 7 posto. Predviđa se da će u 2018. godini SAD zauzimati 37 posto ukupnog svjetskog tržišta farmaceutskih proizvoda, najvećih pet europskih proizvođača 14 posto, dok će brzorastuća tranzicijska tržišta zauzeti 30 posto tržišta. Rast najvećih proizvođača iz Europske unije iznositi će svega 1-4 posto uslijed mjera štednje koje su oblikovane tako da ograničavanju inovacije, a potiču

proizvodnju generičkih lijekova. Generički lijekovi čine 45 posto ukupnih prihoda koje je ostvarila hrvatska farmaceutska industrija u 2013. Hrvatska je treća po udjelu generičkih lijekova u ukupnim prihodima u 2013., iza Poljske [55 posto] i Latvije [46 posto].

Potrošnja lijekova u sljedećih pet godina na razvijenim tržištima pomaknut će se prema specijalističkim lijekovima. Specijalistički lijekovi su najveći generator rasta u Europi jer većina novih lijekova cilja populaciju s dosad nerješivim zdravstvenim problemima. Prema projekcijama IMS-a, specijalistički lijekovi generirat će 40 posto rasta globalnog farmaceutskog tržišta, čemu će najviše doprinijeti specijalistički lijekovi iz terapijskih područja onkologije, autoimunologije, respiratornih bolesti, anti-virusne i imunosupresivne terapije.

Literatura:

European Commission, 2015, „EU Industrial R&D Investment ScoreBoard“, Luksemburg: European Commission, <http://iri.jrc.ec.europa.eu/scoreboard14.html> [pristupljeno 9.9.2015.].

EFPIA, 2015, „The pharmaceutical industry in figures“, Bruxelles: European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations [pristupljeno 5.9.2015.].

Evaluate Pharma, 2015, „World Preview 2015, Outlook to 2020“, <http://www.evaluategroup.com/public/reports/EvaluatePharma-World-Preview-2015.aspx> [pristupljeno 11.9.2015.].

IMS, 2015, „The Global Outlook for Medicine Through 2018“, <http://www.imshealth.com/portal/site/imshealth/menuitem.762a961826aad98f53c753c71ad8c22a/?vgnnextoid=266e05267aea9410VgnVCM10000076192ca2RCRD> [pristupljeno 3.9.2015.].

Yahoo Finance, <http://finance.yahoo.com/q/ks?s=JNJ+Key+Statistics> [pristupljeno 15.9.2015.].

WHO, 2015, „Health Financing Data“, http://www.who.int/gho/health_financing/en/index.html [pristupljeno 1.9.2015.].

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J.F. Kennedyja 7, 10000 Zagreb
Telefon: 01 2362 200, Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica

Glavna urednica

Ljiljana Božić

Autorica analize

Tajana Barbić

Izvršna urednica

Marijana Pasarić

Lektura

Marijana Pasarić

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Napomena: *Sektorska analiza* autorskoga je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza Građevinarstvo i nekretnine izlazi u listopadu 2015.